

stelse til at sætte den Slags Spørgsmaal paa Spidsen og misbruge dem, end der har været i de senere Aar.

Der var en Tid i dansk Kirkepolitik, hvor mange følte Fristelse til at gøre den Slags Ting og ikke havde Anfægtelser derved. Det var i den Tid, jeg har kaldt den gode kirkepolitiske Tradition her i Tinget. Men vi er kommet ind i en Forfaldstid i aandelig Henseende, en Dekadenceperiode, hvor Slægten er i den Grad vanslægtet fra den Aandsfrihed og kirkelige Sans, som jeg paaviste gennem Oplæsning af Menighedsraadsbetænkningen fra Folketinget i 1861, i den Grad har været i rivende Tilbagegang, Nedgang, paa dette Punkt, at jeg tror, det snarere vilde gaa lidt bedre eller gaa lidt opad igen, hvis Kirke og Stat skiltes ad.

Jeg har mange Gange fremsat min fornuftmæssige Forklaring af, hvorfor det maa være saaledes. Det er ganske simpelt, fordi de socialpolitiske konservative Retninger og Bevægelser mere og mere kæmper for Livet, fordi vi har faaet den almindelige Valgret, fordi selv de konservative Partier, der tidligere til en vis Grad havde Raad til at være honnøtte, til at afvise Demagogiet — de havde jo den privilegerede Valgret at støtte sig paa, og hvad gjorde det saa egentlig, hvordan det gik ved den almindelige Valgrets Valg —, de er nu blevet tvunget af Udviklingen til at stille sig paa den almindelige Valgrets Grund, idet de ellers vilde spille Fallit, ellers ingen Rolle vilde komme til at spille. Men de foragter inderst inde den almindelige Valgret, har alle Dage bekæmpet den og ment, at kun naar man ikke kunde klare sig paa anden Maade, maatte man lefte for den og appellere til de sletteste Instinkter. Altsaa, et konservativt Parti, der skal klamre sig til Magten for at opretholde det konservative Styre og Kapitalismen, fristes til at kaste sig ind i et saadant Demagogi, og selv om Demagogiet er kirkepolitisk, selv om det misbruger de helligste Begreber, gør det ingenting, for den bestaaende Tilstands Bevarelse er mere værd.

Saaledes er vi kommet ind i det, og det er netop med alt dette i Betragtning, jeg mener, Tiden nu er kommet til for Alvor at gøre det Skridt, der skiller Kirken fra Staten. Jeg tror — det er altsaa en Trossag, men jeg tror, at det vil forme sig noget bedre. Og saa er der ogsaa det at mærke, at de, som føler sig aandsstyransiserede indenfor en Frikirke, har dog Mulighed for at danne flere Frikirker, de har

Mulighed for at danne rene Frimenigheder, de behøver endelig ikke, om det skal være, at være Medlemmer af et fælles Kirkesamfund, de kan indrette det, som de vil. Jeg har før sagt overfor det ærede Medlem Hr. Povlsen, og jeg tror, det er rigtigt, at til Aandstyranni, som ganske vist er det afskyeligste af alt, hører to Parter: den, der tyranniserer, men ogsaa den, der lader sig tyrannisere.

Nu kan man sige og har sagt — det blev ogsaa antydnet her forleden Dag —, at i en Frikirke vil netop Kapitalen spille en stor Rolle. Man har henvist til amerikanske Tilstande. I en saadan Frikirke, der skal klare sig selv og selv skaffe sig Midler, vil de besiddende faa en vis Overvægt over de fattige. Det var vistnok det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen, der nævnte dette Synspunkt forleden. Det er naturligvis et vægtigt Argument, men det falder bort, hvor der er Tale om at gaa den Vej, jeg har peget paa, den Vej, som Kirkeligt Landsforbund og Udvalget om Stat og Kirke i 1916 pegede paa, nemlig at stille de nuværende kirkelige Midler til Kirkesamfundets eller Kirkesamfundenes Raadighed, saa bliver der ingen Forskel. Man kan gøre, som Udvalget af 1916 foreslog, lade Samfundet — om man kalder det Stat eller Sogn eller Stat og Sogn i Forening, er mig temmelig ligegyldigt, det er en teoretisk Strid, som bliver uden Betydning, naar man stiller sig paa det Standpunkt, at man vil overlade de kirkelige Midler til Kirkesamfundets eller Kirkesamfundenes Brug — bevare sin Ejenomsret, saaledes at Midlerne omfordeles f. Eks. hvert 10de Aar efter Medlemstal til alle Retninger. Derved gives der økonomisk Garanti for, at man ikke kan benytte selve Kirkemidlerne, selve Ejendommene, selve Pengemagten i Aandsstyranniets Tjeneste.

Jeg tror derfor, det er en Vej, der nøje bør overvejes, og en Vej, som det bliver lagt meget nær at gaa, hvis dette Lovkompleks gennemføres. Alle maa gøre sig klart, at saa er dette det næste Skridt, og særlig, hvis man gennemfører, at man ikke giver alle Folkekirkens Medlemmer Valgret, men lader Valgretten bero paa en fri, personlig Tilmelding. Man nødes derved konsekvent til ogsaa at indskrænke den kirkelige Skattepligt til dem, der har Valgret, og saa er vi lige paa Grænsen af Kirkens Adskillelse fra Staten — derom kan der slet ingen Tvivl være.

Skønt jeg, da vi, det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen og jeg, stod her og